

Udryddelse

»Jeg dør, når I trækker det her spyd ud af mig«

Et oprindeligt folk, der ikke ønsker at være en del af den omgivende civilisation, ligger i strid med en nabostamme, der har ladet sig integrere; en regering løber fra sit løfte om ikke at udvinde olie – og en lille pige bliver bortført to gange. Det er nogle af elementerne i det drama, der udspiller sig om Ecuadors naturfredede Yasuni-urskov

AF BETHANY HORNE · FOTO: MIKE KOLLÖFFEL

To militærhelikoptere slår ned i en fjern landsby i Ecuadors jungle. Maskerede mænd med skydevåben hopper ud. De styrer mod den hytte, der huser landsbyens skole. Og herinde får de fat på deres mål: en seksårig pige, der ikke taler deres sprog, og som ikke har begreb om, hvorfor de vil bortføre hende. De bærer det skrækslagne barn, Conta, ind i bugen på den ene helikopter, der stiger til vejrs og er væk. Inde i den mærkelig maskine, hun altid kun har kendt som en larmende demon, der tordner hen over himlen, bliver hun fløjet til en nærliggende by. Og her fører de bevåbnede fremmede hende til et hospital, der er som en petriskål fuld af bakterier, hun ikke har immunitet overfor, fordi hun aldrig har været i en by før.

Det er anden gang på syv måneder, at denne pige, der er vokset op i et indiansk folk uden adgang til redskaber af metal, har oplevet

at blive revet ud af sin hverdag med vold og kastet ind i en ny og skræmmende verden. Conta tilhører en lille og lidet kendt folk ved navn *taromenanerne*. Sammen med sin lillesøster, Daboka, er Conta en af to kendte overlevende fra en familieguppering af såkaldt ukontakterede oprindelige folk, som boede i Ecuadors Yasuni-jungle. De ukontakterede folk handler ikke og kommunikerer ikke med nogen udefra, og de afviser forsøg på kontakt med alle midler, inklusive vold. Eksperters anslår, at der i Yasuniu bor under 200 ukontakterede individer, men meget lidt vides om deres tilholdssteder eller skikke.

Taget som gidsler

Selv i sammenligning med Amazons øvrige isolerede folkeslag i Brasilien og Peru er Ecuadors ukontakterede folk bemærkelsesværdige. De bor i et forholdsvis ugæstfrit område af junglen, som er uden de store floder, der

kunne have gjort jagt, fiskeri og indsamling af frugter og bær lettere. Man ved, at så langt tilbage som den spanske erobring har de aldrig udgjort nogen større befolkningsgruppe. De ca. 200, der lever her i dag, er ikke resterne af et større folk. Snarere har de opretholdt deres lille befolkning på det samme niveau i århundreder, uanset hvilke plager og krige der har truet deres eksistens. Ifølge sprogforskere er sproggruppen helt uden forbindelse til andre kendte sproggrupper, så manglen på kontakt med folk udefra er ikke en ny politik. De bruger ikke tøj, lever som halvnomader og har ikke udviklet redskaber af betydning. Ikke desto mindre formår de på en eller anden måde magisk måde at sameksistere på den samme planet med mennesker, der sender informationer og udveksler kattefotos via det ydre rum og fiberkabler under oceanerne.

I marts sidste år blev medlemmerne af Contas familiegruppe, sandsynligvis mere

end 20 i alt, massakreret af krigere fra et nabofolk, *huaoranierne*. Conta og Daboka blev derpå taget som gidsler af de samme mænd, der havde dræbt deres familie.

Præled af drabene

Den gruppevækkende hændelse var almindeligt kendt i Ecuador allerede fra først i april, men der skulle gå otte måneder, før landets regering anerkendte, at massakren havde fundet sted. I den mellemliggende tid forsøgte regeringen enten aktivt at skjule historien eller at gå i dækning for ikke at skulle forholde sig til den: Embedsmænd rejste tvivl om, hvorvidt en massakre havde fundet sted, ja om hvorvidt *taromenanerne* overhovedet stadig eksisterede. Præsident Rafael Correa nedtonede blodsudgydelserne den dag i marts som blot én af mange interne stammekonflikter. Han undlod også helt at nævne, at massakren var tæt på at føre til udryddelsen af en etnisk gruppe.

De *huaorani*-krigere, der gennemførte massakren, præled ellers i første omgang på nationalt tv af deres egen tapperhed – den systematiske nedslagtning af nøgne og ubevåbnede *taromenane*-mænd, kvinder og børn med rifler, pistoler, og lange spyd – og solgte fotos af hændelsen til højstbydende. Men da den opmærksomhed, de vakte, ret hurtigt antog en negativ karakter, blev de igen tavse, lukkede af for adgang til deres landsbyer og truede med at spidde enhver udefra, der kom for tæt på.

I stedet for at retsforfølge morderne eller blot efterforske massakren, fik regeringen opført traditionelle stråtagshuse til de *huaorani*-familier, der havde kidnappet Conta og Daboka – angiveligt for at pigerne kunne leve i omgivelser, som de var vant til. En af *huaorani*-familierne fik desuden lov til lovligt at registrere Daboka som deres adopterede datter.

Myrdet. Buganey fra *huaorani*-folket i Amazonas blev med sin mand, Ompure, myrdet med spyd af folk fra nabofolket, *taromenanerne*, den 5. marts sidste år. Et halvt år før havde den dansk-ecuadoriansk fotograf Mike Kollöffel besøgt dem i Yasuni-regnskoven. Mens *taromenane*-folket er ukontaktet og lever i frivillig afsondrethed i regnskoven, har *huaorani*erne levet side om side med de oleselskaber, som er rykket ind på deres territorium. Tre uger efter at Buganey og Ompure blev fundet døde uden for deres hjem, drog en gruppe af deres egne ind i regnskoven til et *taromenane*-bosted og begik en hævnmassakre på 20 mennesker, heraf 14 kvinder og børn.

Men så var det, at helikopterne gik i luften. Uden varsel tog ecuadorianske regeringssoldater pigerne tilbage. Fire dage senere, den 30. november, forsvarede Correa regeringens væbnede aktion og erklærede, at han ikke kunne tillade pigen »at leve sammen med sin families mordere«, og at de forbrydelser der var begået af de mænd, der dræbte *taromenanerne* og tog deres piger som krigstrofæer, ikke måtte »forblive ustraffede«. Seks *huaorani*er blev arresteret og står nu over for anklager om folkedrab.

Miguel Angel Cabodevilla, en spansk kapucinerpræst, der i mange år var missionær blandt *huaorani*erne, siger, at Correas kovenning har forårsaget flere problemer, end den løste. Cabodevilla har været en ihærdig kritiker af regeringens håndtering af sammenstødet mellem *taromenanerne* og *huaorani*erne. Han er forfatter til en bog om massakren, hvori han anklagede regeringen for ikke i tilstrækkeligt

omfang at have undersøgt, hvad der skete, og som indeholdt mange af de vidnesbyrd, som Correa fremførte på tv for at retfærdiggøre pigens bortførelse.

Konsekvenserne af massakren for Ecuadors regering griber om sig, og de er alle negative, til dels fordi regeringen ikke blot er juridisk forpligtet til at beskytte de ukontakterede *taromenanere*; de skal også beskytte deres naboer imod overgreb fra *taromenanernes* side. Ingen af delene har den kunnet leve op til.

Den skjulte tragedie

Den 5. marts blev ligene af to ældre mennesker fra *huaorani*-folket fundet på en sti i landsbyen Yarentaro. De var blevet spiddet med *taromenanske* langspyd, der endnu sad i deres kroppe. Manden, Ompure, var allerede død, da hans fortvivlede familiemedlemmer ankom. Hans kone, Buganey, var stadig i live, men døden nær. Fire spyd, hvert af

Udryddelse...

dem så tykke som fem fingre, havde gennemført hendes torso. Smerten i hendes sidste øjeblikke inden døden blev fastholdt på en mobiltelefonvideo. »Giv mig vand, giv mig vand i hovedet«, skriger hun. »Jeg er stadig i live. Men jeg dør, når I trækker det her spyd ud af mig.«

Hendes søn kan høres råbe og hulke i baggrunden: »Jeg slår dem ihjel, jeg slår alle taromenanerne ihjel!«

Huaorani-mændene begyndte nu at rejse ind til byen for at købe ammunition, og den 24. marts drog en halv snes af dem ud for at jage deres fjender. Efter syv dages søgen fandt de omsider en taromenansk hytte. Taromenanerne bor sammen i én stor hytte. Huaoranierne omringede huset og tog ladegreb på deres våben.

Cabodevilla fortæller historien om, hvad der siden skete, i sin bog, *En skjult tragedie*, der bygger på mundtlige vidneudsagn fra de krigere, der deltog i menneskejagten, og de fotos, de tog og solgte til medier efter deres gerninger. »Da de begyndte at komme ud af huset, skød vi ...« fortæller en af mændene. »Vi dræbte dem på vejen ud. Vi dræbte dem som fede dyr ... der var blod, masser af blod, blodet flød som vand ... Jeg skød en i maven. Om de overlevede eller ej, ved jeg ikke. Jeg løb tør for kugler ... En taromenaner gik til angreb på K. med to spyd, men kunne ikke

Myrdet. Ompure er her fotografet i sit hjem i Yarentaro i Ecuadors Yasuni-regnskov i september 2012, et halvt år før han sammen med Buganey blev myrdet. Da fotograf Mike Kollöf besøgte parret i 2011 og 2012, opholdt Ompure sig ofte i sit andet hjem tre timers gang længere inde i skoven, hvor han havde kontakt med taromenanerne. Sammenstødene mellem nabofolkene huaorani og taromenane har fundet sted i årtier, men de er eskaleret med olieselskabernes fremrykning

nå hen til ham. Du ved, hvordan det er med kugler, de er meget hurtigere ... Efter alle de mennesker vi havde dræbt, følte vi os helt svimle.«

En taromenansk kvinde greb sine to døtres hænder og tiggede og bad for deres liv over for huaorani-jægerne. Hun tilbød sig selv som hustru til en af morderne for at redde sig selv og sine døtre. Men mændene dræbte kvinden for øjnene af hendes døtre, tog de to piger med sig og forlod stedet.

Mindst 20 taromenaner blev dræbt den dag. Af dem var de 14 kvinder og børn.

»Det var uhyggelige mord. De var udslag

af uendelig grusomhed, der gik ud over mennesker, der var absolut uskyldige«, siger Cabodevilla. »Det var modbydelige og fuldstændigt meningsløse drab.«

Seks måneder senere, da Cabodevilla var klar til at udsende sin bog om massakren, forsøgte Ecuadors rigsadvokat at få nedlagt et fagedforbud mod udgivelsen under henvisning til, at den indeholdt uzensurerede billeder af de kidnappede piger (hvilket den ikke gjorde). Og den 25. september – et kvarter før den skulle udkomme – forbød en dommer da også bogen.

Retten overså øjensynligt ironien i at censurere en bog med titlen *En skjult tragedie*, men det var der kun få andre i Ecuador, der gjorde. Forargelsen eksploderede i de sociale medier, digitale udgaver af bogen fik viral udbredelse og kunne downloades på pirathjemmesider, allerede få minutter efter at forbuddet var bekendtgjort. Ledende ministre i Correas regering erklærede på Twitter den følgende morgen, at de var imod forbuddet, og før klokken 9 havde dommeren trukket sit fagedforbud tilbage.

Uanset hvor kort det varede, vakte forbuddet raseri i den ecuadorianske offentlighed, fordi det bekræftede, hvad mange allerede havde mistanke om: Regeringen var forlegen over massakren og ønskede den ikke omtalt og endnu mindre undersøgt. For bag den hæs-

lige massakre ligger der en ubehagelig sandhed, der truer med at vælte Correas regering.

Ecuador tog sig selv som gidsel

Jordstridigheder står i centrum for det årtier gamle modsætningsforhold mellem taromenanere og huaoranier. Siden det første olieboom i 1960'erne og 1970'erne og huaoranifolkets første integration i det almindelige ecuadorianske samfund er deres befolkningstal i Amazonas eksploderet. Huaoranierne tæller nu over 2.000 individer, og olieselskaberne har langsomt trængt taromenanerne dybere ind i junglen. Olieselskaber som Repsol, som Ecuador tillader at operere på deres område, er med til at forstærke presset. Forbundet for Ecuadors Oprindelige Folk siger, at mange af konflikterne gennem årene mellem huaoranier og taromenanere skyldes olieselskabernes tilstedeværelse. Som det sidste folk, der udelukkende overlever ved at jage og samle, er taromenanerne de mest sårbare over for større ændringer i junglens arealanvendelse, og når de er kommet under pres, har de hver gang reageret ved at angribe. Og dræbe. Oliearbejdere, skovhuggere, huaoranier, missionærer og andre *cowori* – folk udefra – alle er de blevet dræbt med spyd af ukontakterede folk, og sådan har det været, lige siden koloniseringen af Amazonlandet begyndte.

Det er naturligvis et problem. Men taro-

menanerne burde ikke være nødt til at kæmpe for at beskytte deres jorder eller afsondrethed. Den ecuadorianske forfatning fastslår, at deres land er 'uddeleligt og urørligt', at staten står som garant for deres ret til at holde sig på afstand af resten af verden. Og at eventuelle udvindingsaktiviteter på ukontakterede folks område er at betragte som folkedrab.

Trods denne forfatningsbeskyttelse valgte Ecuadors nationalforsamling blot få måneder efter massakren at tillade olieudvinding i Yasuni-ITT, et område på 200.000 hektar, der lapper ind over den 'urørlige' zone, som ifølge loven er reserveret til de ukontakterede folk. For at kunne tillade boreprojektet måtte Nationalforsamlingen anlægge en kreativ omfortolkning af forfatningen, og den har været med til udløse massiv offentlig modstand.

Yasuni-ITT-området i Yasuni Nationalpark har altid været et stærkt politisk omstridt. Siden Correas regering i 2007 blev valgt på et program om at indføre 'det 21. århundredes socialisme', har staten brugt en million dollar på at promovere det såkaldte Yasuni ITT-initiativ – en ordning, der skulle gøre det muligt for udenlandske regeringer og virksomheder at give tilsagn om at yde pengedonationer til gengæld for, at området friholdes for olieudvinding. Initiativet beskrev, at ITT er det enkeltområde på Jorden, der har »størst biodiversitet«, og at det er hjemsted

Protester. Forsidebilledet er fra efterårets demonstrationer i hovedstaden, da præsident Correa meddelte, at der ville blive givet tilladelse til olieboringer i Yasuni-regnskoven

for tusindvis af truede arter såvel som ukontakterede folk. Og Ecuadors dristige tilbud til verden var derfor: Hvis ITT-fonden nåede op på tre milliarder dollar i løbet af 2013 – halvdelen af, hvad de 845 millioner tønder råolie-forekomster, der ligger under Yasuni ITT siges at være værd – ville Ecuador afstå fra bore der.

ITT-initiativet er blevet hånet i den internationale presse som et forsøg på pengeafpresning, hvor Ecuador tog sig selv som gidsel og krævede løsepenge. Men mange ecuadorianere troede på, at en sådan redning af Yasunis verden ville vise, at en ny verden er mulig, og at forurenere fra den rige verden kan betale for deres synder ved at forhindre yderligere skade på planeten. ITT-initiativet gjorde det muligt for ecuadorianerne at se sig selv som Jordens moralske, grønne og antikapitalistiske samvittighed.

Alberto Acosta, som er økonom, tidligere medlem af Correas inderkreds og en af bagmændene bag initiativet, forklarer, at tanken var at appellere til det globale samfund med en udvej, der kunne forhindre udledning af drivhusgasser. Samtidig var det også et svar på et lokalt miljøproblem i Amazonas. Udenlandske selskabers boreriger gennem fire årtier i den olierige provins Sucumbios har ikke kastet meget af sig ud over over 85 procents fattigdom, en vækst i kræfttilfælde med 31 procent, og en 20 år lang retssag mod Chevron for hensynsløs forurening, der stadig ikke er har fundet en afgørelse.

Da fristen for at melde sig til initiativet udløb i sommer, meddelte Correa offentligheden, at »verden har svigtet os«. I august anmodede han officielt Nationalforsamlingen om at godkende borerigerne i Yasuni ITT, hvilket den så gjorde.

»Hvis Yasuni ITT var regeringens flagskibsprogram, og Yasuni ITT er blevet en fiasko, så er den her regering også en fiasko.« sagde Acosta i oktober til et tætpakket auditorium på Quitos Universidad Central.

Det kan godt være, at præsident Correa var klar til at springe videre fra 'Red Yasuni og taromenanerne!' til 'Sæt borerigerne i gang!' på få uger. Men det var de færreste af ecuadorianerne. Protestmarcher lukkede flere af landets veje, og kvinder fra Amazonas vandrede i fem dage fra junglen til Quito for at vise deres protest over for Nationalforsamlingen. Opgivelsen af Yasuni ITT-initiativet udløste protester, der var bedre organiseret og stærkere formuleret end noget, Correa tidligere har stået over for.

Diabluma, en radikal venstrefløjsaktivistgruppe, der hidtil har støttet Correa, er en af dem, der ikke er klar til at give slip på drømmen. I deres hovedkvarter, der ligger lige over for Nationalforsamlingen, overve-

kan komme til afstemning. Og skulle det alligevel lykkes, vil de for at vinde ved valgerne blive nødt til at kæmpe imod statens massive propagandamaskine.

Yasunis redning er muligvis nødt til at komme udefra. Og dens omdrejningspunkt kan meget vel blive taromenanernes menneskerettigheder. Advokat Veronica Potes fortæller, at et første retskrav er blevet annonceret, for at sagen skal blive taget op i Det Interamerikanske Menneskeretssystem. Fordi Ecuadors regering er i færd med at godkende olieudvinding på ukontakterede gruppers område uden at have undersøgt, hvordan dette vil påvirke disse grupper, mener Potes, at der er belæg for en international intervention.

»Da vi promoverede Yasuni ITT-initiativet som verdens moralske samvittighed, var det dybere formål med at lade olien blive i undergrunden og fremfor alt at sikre disse menneskers ret til afsondrethed. Men nu er alle disse hensyn blevet gemt af vejen i en skrivebordsskuffe. Når disse folk viser sig ubelagte, forsvinde de fra landkortet«, siger hun.

Og forsvinde fra kortet vil de med sikkerhed komme til, siger eksperterne, medmindre noget ændrer sig.

»I dag er vi i færd med at indstille os på at se folk, der har levet i tusinder af år, forsvinde,« siger Cabodevilla. »De har overlevet frygtelige drab, epidemier og en nærmest ufattelig og systematisk udryddelse, der har stået på siden erobringernes tid. Og nu bliver de udryddet. I vores tid.«

Ecuadors oprindelige folk

Af Ecuadors cirka 14 millioner indbyggere er næsten to millioner såkaldt indfødte, indianske eller oprindelige indbyggere fordelt på 14 folkeslag. To ukontakterede indianske folk lever i frivillig afsondrethed i Amazonas: tagaerierne og taromenanerne. Begge de ukontakterede folk lever på stadig mindre områder i Yasuni-regnskoven i det nordlige og centrale Amazonas, men er nu tæt på udryddelse. Tagaerierne tæller i dag kun omkring 30 individer og taromenanerne 100-200.

Huaoranierne er også blandt de af Ecuadors indianske folk, der har opretholdt deres jagersamlerlivstil længst, men de har siden 1990 levet med olieboringer på dele af deres territorium. Huaoranifolket tæller omkring 2.000 individer.

modernetider@information.dk

© Newsweek og Information
Oversat af Niels Ivar Larsen